משניות מבוארות מסכת סנהדרין פרק ה

דומה לסהר שיושבים בעגול כחצי ירח, ואין יושבים בעגול שלם, מפני שצריכין בעלי דינים והעדות לעמוד לפני כלם, ושני סופרי הדיינים עומדים לפניהם אחד מימין ואחד משמאל, וכותבים דברי המזכים ודברי המחייבים. ברש"י: שניהם כותבין דברי המזכין ודברי המחייבים, יוכיח כתבו של חברו. וכן כותבין טעם המזכים וטעם המחייבים.

רבי יהודה אומר שלשה סופרים היו שם **אחד כותב דברי המזכין** ואחד **כותב דברי המחייבין** ואחד **כותב דברי המזכים** ו**דברי המחייבים**, כדי שיהו שני עדים על המזכים ושני עדים על המחייבים, ומתוך שאין טורח רב עליהם, לא יקצרו בדבר. **ד) ושלש שורות שלי תלמידי חכמים יושבין לפניהם**, וכל שורה של עשרים ושלשה, והתלמידים יושבים בצד בעגלא, אלא שהסנהדרין יושבים על הספסלים והתלמידים יושבים על הקרקע, **כל אחד ואחד מכיר את מקומו**, לפי שמושיבין אותן לפי סדר חכמתן, לפיכך היה כל אחד צריך להכיר את מקומו. **היה צריכין לסמוך** אחד מן התלמידים, כגון שמת אחד מן הדיינים, **סומכין** מן השורה הראשונה, שאחד מן הראשונה עולה ויושב אצל הדיינים, **אחד מן השורה השניה בא לו לראשונה ואחד מן השורה השלישית בא לו לשניה ובודרין לתן עוד אחד מן הקהל ומושיבין אותו בשלישית, ולא היה אותו שנברר מן הקהל יושב במקומו הראוי של ראשון אלא יושב במקומו הראוי לו** אחרה השלישית, לפי שהקטן מן התלמידים שבשורות, גדול מן הגדול שבקהל, היינו שכל אחד עולה, דהיינו האחרון יושב בסוף השורה השלישית שלפנינו כל בני השורה נמשכין איש איש למעלה, וממילא הן מקומו של זה, מפני שהקטן שבדיינים גדול מן הגדול שבתלמידי הראשונה, והקטן שבסוף תלמידי הגדול שבשניה (רש"י). ואפילו זה שישב בראש שורה השניה עולה לסוף הראשונה, ולא הוי פגם דדיני זבל לאריות ולא ראש לשועלים (אבות פרק ד משנה טז). **ה) כיצד מאימין את העדים על עדי נפשות שלא יהו** אין העדים יכולים לנחם אלא אם כן יודעים מי הוא המספד, **אלו עד** מפי עד, כלומר ששמעתם עד מעיד בבית דין אחר, **ומפי אדם נאמן** שמענו, הנה אדם נאמן הנכר לבית דין שמענו, **אז שמא אי אתם יודעים שסופנו לבדק אתכם בדרישה ובחקירה, הוו יודעים שלא כדיני נפשות, דיני ממונות** אם העיד שלא כדין אדם **נותן ממון לזה שנפסדה על ידו ומתפסד לו, דיני נפשות אין מדרשין ולא חוקרין בו עד סוף העולם, שכן מצינו בקין שהרג את אחיו, שנאמר** (בראשית ד, ח) **"דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה", אינו אומר דם אחיך, אלא דמי אחיך, דמו ודם זרעיותיו:**

משניות מבוארות מסכת סנהדרין פרק ה

ב) כל המרבה בבדיקות הרי זה משבח כגון באיזו סכין הרגו, בגויין של **הרהוג לבנים** או **אדמים** היו, **וכן מעשה ובדק בן זצאי בעקבי תאנים**, שהיו מעידין אותו שהרגוהו תחת התאנה, ובדק בעקבי תאנה אם עקשיה דקין או גסין, עקש היינו מקום חוטרו בארץ, **ומה הבדל יש בין חקירות לבדיקות, חקירות** אם **אחד אומר איני יודע עדותן בטלה,** דהני עדות שאי אפשר יכול להזמם, דכתיב (דברים יט, יח) "וְדָרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הֵיטֵב וְהִנֵּה עֵד שֶׁקֶר הֵעִד וגו'" (שם יט יט) "וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם", עדות שאתה יכול לקים כאשר זמם הני עדות, אבל **בדיקות אם אחד אומר איני יודע ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעים עדותן קיימת, אחד חקירות ואחד בדיקות בזמן שמחמישים זה את זה עדותן בטלה** והן פטורין, וכן כל עדותן בטלה שבמתניתין דלא הוי עדות והעדים וגם הנאמנים פטורין. **ג) אחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בשלשה בחדש עדותן קיימת, שזה שאמר בשנים יודע בעבורו שלי חדש,** יודע שהחדש שלפניו היה מלא הינו לי יום ויום ראשון העבר, **וזה שאמר בשלשה לי חדש, אבל אחד אומר בחמשה בחדש, עדותן בטלה,** דבשני חדשים לא טעו אנשי, וגם בחדש אחד רק עד ט"ו בחדש טעו יותר לא טעו, דמזה נראה שאין עובר חצי חדש עד שקבלו יודעים מתי קדשו את החדש. **אחד אומר בשתי שעות ביום, ואחד אומר בשלש שעות, עדותן קיימת,** דיטוערין שתי שעות חסר משהו, ואפילו זה שאמר בשתי שעות שעות אומר בתחילת שעה שנית, וזה שאמר בשלש אומר בסוף שלש, ואם אחד אומר **בשלש ואחד אומר בחמש עדותן בטלה. רבי יהודה אומר** אפילו אחד אומר בשלש ואחד אומר בחמש עדותן קיימת, דכולהו אדם טועה שתי שעות חסר משהו, **אבל אם אחד אומר בחמש ואחד אומר בשבע, עדותן בטלה, שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב,** הינו לפני חצי היום החמה לצד מזרח ולאחר חצי היום החמה לצד מערב. **ד) ואחר כך מכניסין את הנשי השני ובודקין אותו** בבדיקות הן **חקירות** כמו לעד הראשון, **אם נמצאו דברים מכזיבים** מתחילין לשאל לתן בדין, **פותחין בזכות** שאומרים לו אם לא שברת אל תירא, **אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות,** (וקל שפן הוא רוצה ללמד חובה בו, כדכתיב (במדבר ל"ה, ל) "וְעֵד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה בְּנֶפֶשׁ לָמוּת", לומת שיהא עונה. ואם אמר אחד מן הדיינים לפני הדיינים, כדלעיל פרק ד משנה ד, **יש לי ללמד עליו זכות מעלין אותו ומושיבין אותו ביניהן,** בגויין של לא יענה בנפש לומת", לומת הוא דאינו עונה עונה. **ולא היה יורד משם בל היום כלו,** ואפילו אין מפש ישב לדבריו כדי שלא יתבישו). **אם** מפש בדבריו **שומעין לו** ואינו יורד משם לשלם וזוכה למושב בראיל, **ומה הבדל יש בין חקירות לבדיקות,** דהני עדות **ב** כל המרבה בבדיקות, הרי זה משבח. מעשה ובדק בן זצאי בעקבי תאנים, ומה בין חקירות לבדיקות, חקירות, אחד אומר איני יודע, עדותן בטלה. בדיקות, אחד אומר איני יודע ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעין, עדותן קיימת. אחד חקירות ואחד בדיקות, בזמן שמחמישים זה את זה, עדותן בטלה: **ג** אחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בשלשה בחדש, עדותן קיימת, שזה שאמר בעבורו של חדש יודע בעבורו של חדש. אחד אומר בשלשה ואחד אומר בחמשה, עדותן בטלה. אחד אומר בשתי שעות ואחד אומר בשלש שעות, עדותן קיימת. אחד אומר בשלש ואחד אומר בחמש, עדותן בטלה. רבי יהודה אומר, קיימת. אחד אומר בחמש ואחד אומר בשבע, עדותן בטלה, שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב: **ד** ואחר כך מכניסין את השני ובודקין אותו. אם נמצאו דברים מכזיבים, פותחין בזכות. אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות, או אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו חובה, משתקין אותו. אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד [עליו] זכות. מעלין אותו ומושיבין אותו ביניהן ולא היה יורד משם כל היום כלו. אם יש ממש בדבריו, שומעין לו. ואפילו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות, ובלבד שיש ממש בדבריו: **ה** אם מצאו לו זכות, פטרוהו, ואם לאו מעבירין דינו לבית דין. ומלמד משום הלנת הדין בדלעיל פרק ד **ה** אומר: **א.** זיו החכמים מדוזגין זוגות זוגות בבתיהן א' בשוק ובוטאין נותנין בדבר, ומעמעין במאכל ולא היו שותין יין בל היום כתרגם (משלי לא, ד) "וְלֹרוֹזְנִים אַי שֵׁכָר" העוסקים בדרוז של עולם אל ישתכרו, ונוטאין נותנין בל הלילה ולמחרת משכימין ובאין לבית דין, המזכה אומר אני מזכה ומזכה אני במקומי, ומזכה אני על קרחי, שאין יכול לחזור בו, והמחייב אומר, אם לא מצא זכות, אני מחייב ומחייב אני במקומי. ואם היה לתם שוני בסברתם, ותרמיתם חובה חוזר והוא מלמד זכות, אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור ולמד חובה. טעו בדבר ולא יודע מי הם המחייבין, או המחייבין מטעם אחד שאין נושבין אלא לאחד, שני סופרי הדיינים מכזיבין אותן, אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו מעמידין למקן. שנים עשר מזכין ואחד מחייבין הרי הוא זצאי, שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין, ואפילו אחד עשר מחייבין ואחד אומר איני יודע, ואפילו עשרים ושנים מזכין, או עשרים ושנים מחייבין ואחד אומר איני יודע יש לומר, יוסיפו הדיינים, דזה שאומר איני יודע כמאן דליתא דמי, ואין נשבות בפחות מעשרים ושלשה. עד כמה מוסיפין שנים עשר, אם נתחלקו השנים לשנים לא יוסיפו זה לכאן וזה לכאן, דאפשר ליכא הטיה לא לטובה על פי עד אחד, ולא לרעה על פי שנים, צריך להוסיף עוד שנים, עד שבעים ואחד, היו שלשים ושלשה מזכין ושלשים וחמשה מחייבין, הרי הוא זצאי, ואם שלשים ושלשה מחייבים, דינן אלו בנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין: ימים בחדש וכשמזכירים אותם יום השבועי בקדוש אין העדים יכולים לנחם כל בל היום אלא בל חלקן מן היום, ז) **באיזו שעה** בקרבן אלו יום, **באיזו שעה באיזה מקום,** דרך דברים אלו יכולים להביאו לידי הזמה, דתמוך שאומר באיזו יום אתה יכול לדעת בכמה חדשים, וחכמים סוברים דשואלין אותן בל אלו, אפילו בשאמרת אתמול הרגו, כדי שתקרעו דעתן ויודו אם יש פסול בעדותן, ועוד שואלין אותן שאלות הנקראין בדיקות, מכירין אתם אותו אדם שנהרגו שמא בסר הוא, **התריתם** בו. **העובד** עבודה פסוד. **העובד** עבו"ם, אם **העידו** באחד שעבד עבודה זרה, שואלין את מי עבד לאיזו עבודה זרה עבד, **ובמה עבד** בזבוחי אם בהשתחויה.

רבי יהודה אומר שלשה סופרים היו שם **אחד כותב דברי המזכין** ואחד **כותב דברי המחייבין** ואחד **כותב דברי המזכים** ו**דברי המחייבים**, כדי שיהו שני עדים על המזכים ושני עדים על המחייבים, ומתוך שאין טורח רב עליהם, לא יקצרו בדבר. **ד) ושלש שורות שלי תלמידי חכמים יושבין לפניהם**, וכל שורה של עשרים ושלשה, והתלמידים יושבים בצד בעגלא, אלא שהסנהדרין יושבים על הספסלים והתלמידים יושבים על הקרקע, **כל אחד ואחד מכיר את מקומו**, לפי שמושיבין אותן לפי סדר חכמתן, לפיכך היה כל אחד צריך להכיר את מקומו. **היה צריכין לסמוך** אחד מן התלמידים, כגון שמת אחד מן הדיינים, **סומכין** מן השורה הראשונה, שאחד מן הראשונה עולה ויושב אצל הדיינים, **אחד מן השורה השניה בא לו לראשונה ואחד מן השורה השלישית בא לו לשניה ובודרין לתן עוד אחד מן הקהל ומושיבין אותו בשלישית, ולא היה** אותו שנברר מן הקהל יושב **במקומו הראוי של ראשון אלא יושב במקומו הראוי** לו אחרה השלישית, לפי שהקטן מן התלמידים שבשורות, גדול מן הגדול שבקהל, היינו שכל אחד עולה, דהיינו האחרון יושב בסוף השורה השלישית שלפנינו כל בני השורה נמשכין איש איש למעלה, וממילא הן מקומו של זה, מפני שהקטן שבדיינים גדול מן הגדול שבתלמידי הראשונה, והקטן שבסוף תלמידי הגדול שבשניה (רש"י). ואפילו זה שישב בראש שורה השניה עולה לסוף הראשונה, ולא הוי פגם דדיני זבל לאריות ולא ראש לשועלים (אבות פרק ד משנה טז). **ה) כיצד מאימין את העדים על עדי נפשות שלא יהו** אין העדים יכולים לנחם אלא אם כן יודעים מי הוא המספד, **אלו עד** מפי עד, כלומר ששמעתם עד מעיד בבית דין אחר, **ומפי אדם נאמן** שמענו, הנה אדם נאמן הנכר לבית דין שמענו, **אז שמא אי אתם יודעים שסופנו לבדק אתכם בדרישה ובחקירה, הוו יודעים שלא כדיני נפשות, דיני ממונות** אם העיד שלא כדין אדם **נותן ממון לזה שנפסדה על ידו ומתפסד לו, דיני נפשות אין מדרשין ולא חוקרין בו עד סוף העולם, שכן מצינו בקין שהרג את אחיו, שנאמר** (בראשית ד, ח) **"דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה", אינו אומר דם אחיך, אלא דמי אחיך, דמו ודם זרעיותיו. דבר אחר, דמי אחיך שהיה דמו**